

Gozzoburg v Křemži/D. rakouská analogie pražského domu U zvonu

MILADA LEJSKOVÁ-MATYÁŠOVÁ

Odkrýt či neodkrýt, lépe řečeno restaurovat nebo zas alespoň dočasně zakrýt nevšedně vzácné gotické průčelí domu U zvonu na Staroměstském náměstí v Praze, objevené jako velké překvapení umělecko-historické veřejnosti pod pseudobarokní fasádou zpočátku tohoto století, stalo se v poslední době nejzávažnějším předmětem úvah a rozhodování mezi pražskými památkáři.

Ráda bych proto upozornila na velmi blízkou rakouskou analogii, kde k restauraci došlo a jejíž výsledek je už sedm let znám. Je to takzvaný Gozzoburg v Křemži nad Dunajem, situovaný na vyvýšeném místě, kde se stýká Hoher Markt s Margaretenstrasse, ústící sem z hlavního, dole položeného náměstí.¹

Ještě donedávna to byl nenápadný třípatrový obytný dům, daleko prostšího vzhledu než náš pražský Zvon, dnes překvapí celému prostranství vévodící městský palác s raně gotickou lodžou v přízemí a trojicí bohatě profilovaných oken v patře, z nichž střední bylo vyvinuto nejzdobněji a postranní byla patrně dělena

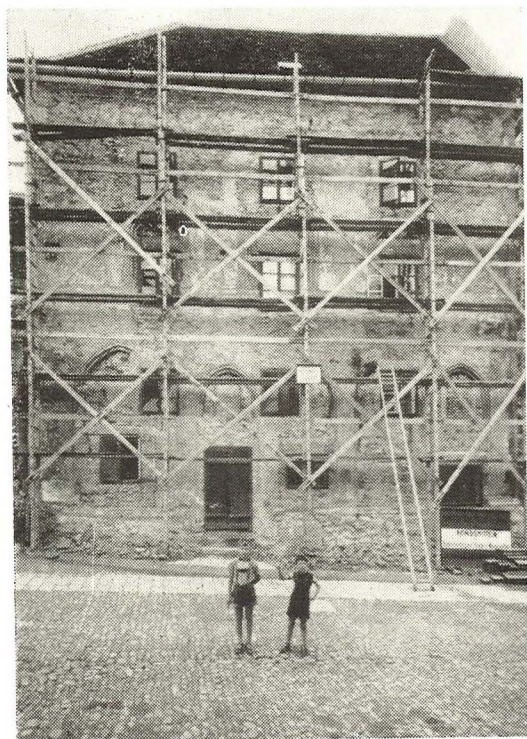
sloupky, které nenávratně zničilo proražení nových, níže situovaných oken při pozdější adaptaci domu, kdy byla změněna i výška podlaží, jako se stalo U Zvonu. Naléhavá nutnost restituce původní výšky a uspořádání jednotlivých pater, bylo také jedním z důvodů, aby se pražský Zvon nerestauroval a gotické detaily po dokumentaci raději zase zakryly. Zde v Křemži to památkáři vyřešili jakýmsi kompromisem:² Dvě dolní podlaží ustoupila pochopitelně restituované lodži,³ zatímco obě horní zůstala, jak byla, takže pouze gotické rámování naznačuje někdejší situaci. Celek — ovšem až na horní okénka působí celkem dobře, lodža dokonce velkolepě, takže dnes máme dojem, že tichý, vzácně nenarušený Hoher Markt by byl rozhodně ochuzen, kdyby tu nestála a nestavěla na odiv monumentalitu svého dokonale vyváženého útvaru.

Pro přiblížení této památky i místa, kde stojí, nebude snad zbytečné si připomenout, že to bylo údajně místo, kam přesídlila první, zavržená choť našeho Přemysla Otakara II. Markéta Babenberská,

¹ Josef Zykan, *Die Erhaltung der Altstadt in Krems und Stein*, Öster. Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege XIII/1959, str. 116—127 (o Gozzoburgu 120—123, obr. 123—126).

² Velký sál v patře nebyl zatím znovuzřízen, poněvadž budova dosud slouží bytovým účelům. V budoucnu se s tím ovšem počítá.

³ Lodža jako jediná slouží reprezentačním potřebám města.

*Dům Gozzoburg v Kremžič n. Dunajem
před restaurací*

*Dům Gozzoburg v Kremžič n. Dunajem
po restauraci (Snímky z archívu autoriky)*

i když to bylo ve skutečnosti pouze sídlo městského rychtáře Gozza, který jako českým králem ustanovený comes camerae spravoval rakouské finance, těše se z počátku přízni, později nepřízni panovníkově, až byl zajat a vězněn na Moravě, odkud jej vysvobodil teprve Rudolf I. a Přemyslův pád.⁴ V kterém z městských dvorů bydlila zapuzená česká královna není

přesně známo, jisté je však, že zde po ní zbylo pojmenování vyústující sem ulice Margaretenstrasse.

Připojené vyobrazení stavu před a po restauraci Gozzoburgu pomohou snad přihodit závaží na jednu z misek váhy, která právě visí nad staroměstským věžovým domem U zvonu.

⁴ Osudy Gozzovy pomáhají také v datování průčelí paláce. Rok návratu z moravského zajetí, 1277 by zde byl termínem post quem, termínem ante quem jeho pouť do Říma v roce 1286 nebo rok vstupu do kláštera ve Zwettlu (Světlé) o dvě léta později, popřípadě až roku 1295, do kdy je v pramenech prokazatelný jeho syn Irnfried, který rovněž několikrát zastával veřejné funkce ve městě.